

ПРОФИЛАКТИКА ИНСПЕКТОРИНИНГ ФУҚАРОЛИК ЖАМИЯТИ ИНСТИТУТЛАРИ БИЛАН ҲАМКОРЛИГИ АСОСИЙ МАҚСАДИ НИМА?

Мамирзаев Жамшид Нортой ўғли

ИИБ Академияси 3 ўқув курси 311-гуруҳ курсанти

Мустақилликнинг дастлабки кунлариданоқ Қонституция ва қонунларимизда, айниқса, умумэтироф этилган халқаро ҳуқуқий нормаларда мустаҳкамаланган инсон ҳуқуқ ва эркинликларини таъминлаш, унинг ҳаёти, соғлиғи, кадр-қиммати ва бошқа қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш масалалари устувор вазифалардан бирига айланди. Қонун устуворлигини таъминлаш, шахс, оила, жамият ва давлатнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш, аҳолининг ҳуқуқий маданият ва ҳуқуқий онгини ошириш, фуқароларни қонунга бўйсунтириш ва ҳурмат руҳида тарбиялаш – бу ривожланган бозор иқтисодиётига асосланган чинакам демократик ҳуқуқий давлат ва эркин фуқаролик жамияти қуришнинг нафақат мақсади, балки унинг воситаси, энг муҳим шарт ҳисобланади.

«Аҳолининг тинч ва осойишта ҳаётини таъминлаш, жиноятчилик ва ҳуқуқбузарликларга қарши курашиш, жамоат тартибини сақлаш – бугунги кунда энг муҳим вазифадир» Мазкур вазифа ижроси юзасидан мамлакатимизда суд-ҳуқуқ соҳасида амалга оширилиб келинаётган кенг қўламли ислохотлар хавфсизлик ва ҳуқуқ-тартиботни, жамиятда қонун устуворлигини, инсон ҳуқуқ ва эркинликларини таъминлаш учун муҳим пойдевор бўлди. Республикада ҳуқуқбузарликлар профилактикаси ҳамда жиноятчиликка қарши курашишнинг янги тизими шаклланиши учун зарур шарт-шароитлар яратди. Мамлакатда ҳуқуқбузарликлар профилактикаси ҳамда жиноятчиликка қарши курашиш давлат сиёсатининг асосий йўналишларидан бирига айланди. Бугунги кунда профилактика хизматларининг фуқаролик жамияти институтлари билан самарали ҳамкорлигини ташкил этишга бир қатор омиллар салбий таъсир кўрсатмоқда. Улар қуйидагилар:

– профилактика хизмати кўпгина ходимларининг давлат ва нодавлат ташкилотлари, корхона, муассаса, ташкилотлар ҳамда кенг жамоатчилик билан ҳамкорликни ташкил этишда зарур бўлган раҳбарлик, ташкилотчилик, кенг фикрлилик, ташаббускорлик, қарорқилилик, касбий ҳамда педагогик қобилият ва кўникмалар етарли даражада эмас;

– ҳуқуқбузарликлар профилактикасига жалб этилган хизматлар ва фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари, аниқроғи, фуқаролар йиғини раиси (оқсоқол), унинг ҳузуридаги диний маърифат ва маънавий-ахлоқий тарбия масалалари бўйича маслаҳатчилар ва бошқа комиссиялар фаолиятининг етарли даражада ташкил этмаслиги, шунингдек, айрим ҳолларда уларнинг ўз вазифаларини виждонан бажармасдан балки расмийлик қилиб, юзаки қарашлари, ҳамкорликда амалга оширилиши зарур тадбирларда фаол иштирок этмасликлари ёки эгаллаб турган жамоатчилик лавозимларидан ўз манфаатларида фойдаланишига йўл қўйилаётганлиги;

– профилактика хизматлари ҳамда ҳуқуқбузарликлар профилактикасида бевосита иштирок этадиган фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари, уларнинг ҳузуридаги комиссиялар ва бошқа фуқаролик жамияти институтлари ўртасида ҳамкорликни амалга ошириш механизмини белгилаб берувчи қонун даражасидаги ягона норматив-ҳуқуқий ҳужжатнинг ишлаб чиқилмагани;

– профилактика хизматларининг фуқаролик жамияти институтлари билан узлуксиз ҳамда самарали ҳамкорлиги учун зарурий техника, алоқа воситалари ва бошқа жиҳозлар билан замон талаблари даражасида таъминланмагани.

Санаб ўтилган муаммоларни бартараф этиш қуйидаги чоратадбирларни амалга оширишни тақозо этади:

– профилактика хизматлари билан фуқаролик жамияти институтлари ҳамкорликда жиноятларнинг содир этилиш сабабларини аниқлашлари, уларни бартараф этиш ва зарарсизлантиришга қаратилган сиёсий, ижтимоий-иқтисодий, ҳуқуқий, маънавий-маърифий ва бошқа профилактик чора-тадбирларни амалга оширишлари зарур. Ушбу йўналиш, биринчидан, жамоат тартиби ва хавфсизлигини таъминлашда, иккинчидан, жиноятларнинг олдини олишда фуқаролик жамияти институтларининг куч

ва воситаларини жалб этишга, учинчидан, жамоат тартиби ва хавфсизликни сақлашда фуқароларнинг ҳушёрлиги ва огоҳлигини оширишга имкон яратади;

– профилактика инспектори лавозимига ташкилотчи, ташаббускор, кенг фикрли, ҳуқуқий ва педагогик-психологик билимларга эга, ҳаётий ва амалий тажрибаси юқори бўлган ходимларни тайинлаш, профилактика хизматларининг фуқаролик жамияти институтлари билан самарали ҳамкорлигини ташкил этиш унга масъул ходимларнинг касбий тайёргарлигига боғлиқ. Мазкур фаолиятга тегишли амалий тажриба ва махсус тайёргарликка эга бўлмаган шахсларнинг жалб этилиши бу соҳада камчиликларга йўл қўйилишининг сабабидир;

– ҳуқуқбузарликлар профилактикасида ички ишлар органлари билан бир вақтда фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органларининг ҳам масъуллигини ошириш бўйича комплекс чора-тадбирларни амалга ошириш, улар ўртасидаги расмийчиликка барҳам бериш чора-тадбирларини ишлаб чиқиш ва амалиётга жорий этиш;

– профилактика хизматларининг фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари билан ҳамкорлиги тўғрисидаги аниқ режасига эга бўлиш;

– профилактика хизматларининг фуқаролик жамияти институтлари билан ҳамкорлигини тартибга солувчи ва мувофиқлаштирувчи ягона норматив-ҳуқуқий ҳужжатни ишлаб чиқиш;

– ҳуқуқбузарликлар профилактикасида фаол ҳамкорлик қиладиган, жамоат тартибини сақлаш ва жамоат хавфсизлигини таъминлашда доимий равишда иштирок этувчи фуқароларни рағбатлантиришни кенг йўлга қўйишнинг комплекс чора-тадбирларини амалга ошириш;

– ҳуқуқбузарликлар профилактикасида фуқаролик жамияти институтлари фаоллигини ошириш, уларнинг фикрини доимий ўрганиб, таҳлил қилиб боришни янада кучайтириш ва ҳ.к.

Юқорида таъкидланган ташкилий ва ҳуқуқий тадбирларни амалга оширишда «Жамиятимизда мавжуд ўта ноёб, бетакрор ижтимоий бошқарув идораси бўлган, ҳеч нарса билан солиштириб бўлмайдиган, юз йиллар давомида ривожланиб келаётган ва мустақиллик даврида тубдан янгиланиб, замон талаблари асосида такомиллашиб бораётган маҳалла тизими имкониятларини тўлиқ ишга солиш ва аҳоли фаоллигини ошириш жиноятларнинг олдини олишда, албатта, ўз самарасини беради».

Хулоса қилиб айтганда, ҳаётда юз бераётган ўзгаришлар профилактика хизматларининг фуқаролик жамияти институтлари билан ўзаро ҳамкорлигининг янги шакл ва усуллари излаб топишни тақозо этмоқда. Бироқ ўтмиш тажрибасини ҳам унутмаслик лозим, чунки тўпланган кўпгина тажрибалар ҳамон ўз қимматини йўқотмаган. Ана шу меросдан амалиётда моҳирлик билан фойдаланиш зарур.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг мамлакатимизни 2016 йилда ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришнинг асосий яқунлари ва 2017 йилга мўлжалланган иқтисодий дастурнинг энг муҳим устувор йўналишларига бағишланган Вазирлар Маҳкамасининг кенгайтирилган мажлисидаги маърузаси.
2. Ўзбекистон Республикаси ИИВ Ахборот маркази 2021 йил ҳисоботлари.
3. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг 2020 йил 10 августдаги “Суд-тергов фаолиятида шахснинг ҳуқуқ ва эркинликларини ҳимоя қилиш кафолатларини янада кучайтириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги Фармони.
4. Ўзбекистон Республикасининг Жиноят кодекси.